

УДК 339.92:908 (574)

Ігор Журба

Igor Zhurba

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КАЗАХСТАНУ В СИСТЕМІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА ЗА УМОВ НОВІТНІХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**MODERN ASPECTS OF KAZAKHSTAN DEVELOPMENT IN THE SYSTEM OF WORLD ECONOMY UNDER THE CONDITIONS OF ADVANCED GLOBALIZATION**

У статті досліджено сучасні аспекти розвитку Казахстану в системі світового господарства за умов новітніх глобалізаційних процесів. Автор акцентує увагу на необхідності динамічного розвитку інноваційної сфери в господарстві Казахстану, яка є однією з головних складових інноваційної економіки і передбачає наявність ефективної інноваційної системи і створення інструментів підтримки інноваційного процесу. Визначено теоретичні підходи щодо місця і ролі Республіки Казахстан у системі міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: *світове господарство, інноваційна економіка, лібералізація, глобалізаційні процеси, диверсифікація.*

В статье исследованы современные аспекты развития Казахстана в системе мирового хозяйства в условиях новейших глобализационных процессов. Автор акцентирует внимание на необходимости динамичного развития инновационной сферы в хозяйстве Казахстана, которая является одной из главных составляющих инновационной экономики и предполагает наличие эффективной инновационной системы и создание инструментов поддержки инновационного процесса. Определены теоретические подходы относительно места и роли Республики Казахстан в системе международных экономических отношений.

Ключевые слова: *мировое хозяйство, инновационная экономика, либерализация, глобализационные процессы, диверсификация.*

In the article modern aspects of Kazakhstan development in the system of world economy under the conditions of modern globalization processes are studied. The author highlights the necessity of dynamic development of innovative sphere of Kazakhstan's economy which is one of the main components of innovative economy and suggests the availability of effective innovative system and the creation of instruments of the support of innovative process. Theoretic approaches concerning the place and role of Kazakhstan Republic in the system of international economic relations are analyzed.

Keywords: *global economy, innovative economy, liberalization, globalization processes, diversification.*

Постановка проблеми. Наявність економічних дисбалансів у трансформаційних економіках має складну природу, а тому зберігає актуальність питання щодо їхнього розвитку у сучасній системі світового господарства. При цьому в українських дослідженнях трансформаційних економік пострадянського простору здебільшого розглядаються питання щодо України, Росії та Білорусі, тоді як економіці Казахстану не приділено належної уваги. Проте досвід інтеграції Казахстану у сучасну світогосподарську систему та результати нових інтеграційних намагань є дуже цікавими для України з точки зору осмислення власного шляху у теренах світогосподарських відносин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам міжнародної економічної інтеграції та трансформації на пострадянському економічному просторі, державного регулювання національної економіки і розвитку внутрішнього ринку Казахстану присвячені численні наукові дослідження, серед загально наукових робіт варто виділити таких авторів, як: Алібекова Г. І. [7], Аубакіров Я. А. [3], Габдуліна А. С. [5], Кажмухаметова А. А. [2], Улезько Г. Н. [8].

Метою статті є дослідження розвитку зовнішньоекономічних відносин Казахстану в системі світового господарства за новітніх інтеграційних умов.

Виклад основного матеріалу. Динамічний розвиток інноваційної сфери – одна з головних складових інноваційної економіки. Такий економічний уклад передбачає наявність ефективної інноваційної системи і створення інститутів підтримки інноваційного процесу [1].

Ключем до формування економіки нового типу в Казахстані є масштабні інвестиції в нові технології та створення умов для постійного відтворення знань і втілення їх у нові високотехнологічні продукти і послуги. Велику роль у розвитку економіки відіграють інформаційні комунікаційні технології, які є основою нової інфраструктури країни. Вони повинні розвиватися випереджальними темпами порівняно з рівнем розвитку економіки. Інноваційна активність казахстанських підприємств помітна в галузях, що виробляють продукцію з низьким ступенем переробки. Привертає до себе увагу інноваційна активність в галузях, де домінує вітчизняний виробник. Це відноситься до харчової промисловості, виробництва коксу та нафтопродуктів. Так, у сільськогосподарських регіонах, постачальників продуктів харчування, відзначається найбільший відсоток інноваційної продукції в загальному обсязі промислових підприємств. Підприємства ж машинобудування та металообробки, легкої промисловості змушені конкурувати з усім світом. Таким чином, в республіці налічується 4,8 % інноваційно-активних підприємств вітчизняної промисловості [2].

Виробництво конкурентоспроможних та експорторієнтованих товарів, робіт і послуг в обробній промисловості та сфері послуг є головним предметом державної індустріально-інноваційної політики. Згідно з положеннями державної Стратегії, в усіх галузях економіки Казахстану повинен бути здійснений перехід до передових світових стандартів. Найважливіше питання, з яким сьогодні стикається Казахстан, – це забезпечення інноваційних проектів фінансовими ресурсами.

Проблеми ефективного використання науково-технічного потенціалу мають стратегічні масштаби. Інноваційні процеси в Казахстані є не стільки ринковими механізмами, скільки цілеспрямованою державною політикою, оскільки саме держава може вплинути на формування національної системи інститутів, адекватної вимогам створення нової економіки.

Через умови, в яких опинилась економіка Казахстану у перші роки своєї незалежності, першочерговим завданням стало подолання інфляційних процесів. В свою чергу, це посилило значимість підвищення ролі та статусу Національного банку Республіки Казахстан, оскільки перед ним постали більш складні та унікальні завдання. Усвідомлення цього факту привело до об'єктивної потреби кардинальної перебудови організаційної структури Центрального банку країни та зміни змісту його діяльності. В нових умовах він був покликаний вирішувати завдання, зазначені на рис. 1.

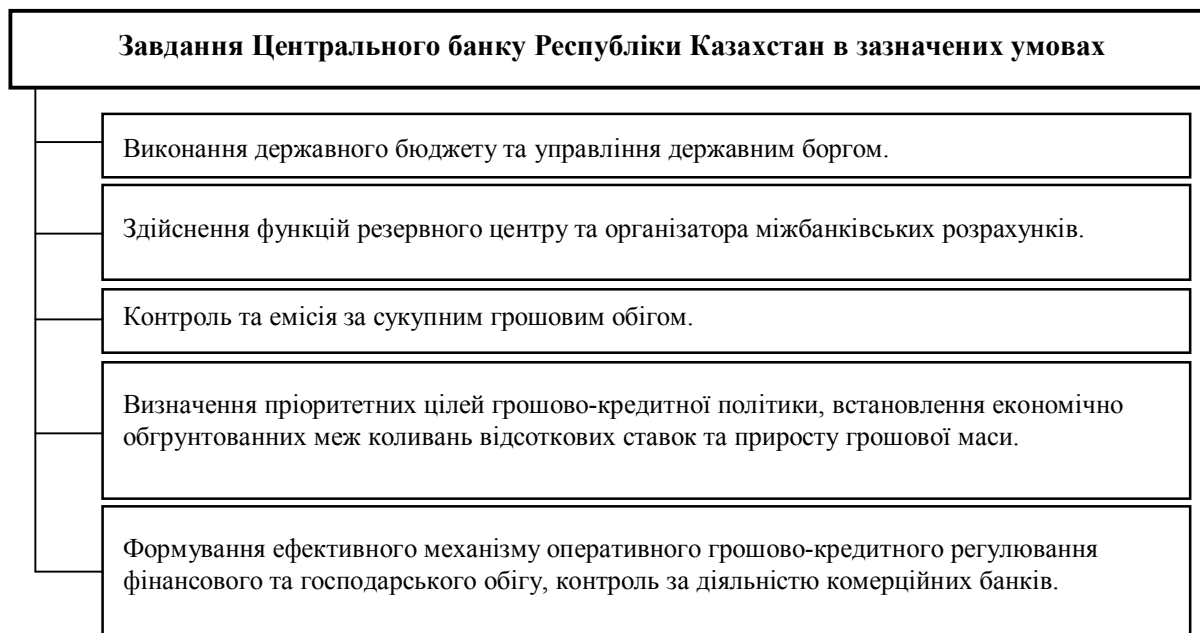

Рис. 1. Напрями грошово-фінансової політики ЦБ Казахстану

В Казахстані на початку становлення незалежності всі функції регулювання та нагляду за діяльністю комерційних банків у перші роки реформ були зосереджені в одній ланці – Національному банку країни. Таке саме спостерігається в країнах Західної Європи – Великобританії, Франції та ін. Саме їх модель регулювання банківської системи була взята за основу в Казахстані.

На рис. 2. зазначені основні шляхи впливу Центрального банку на грошову масу.

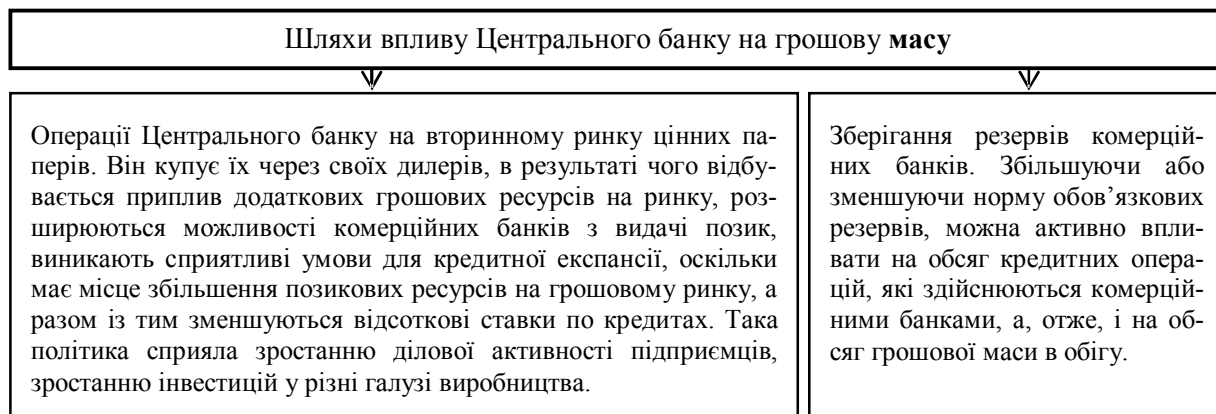

Рис. 2. Вплив ЦБ на грошову масу

Такі заходи прямо впливають на інфляційні процеси, які відбуваються в країні. Якщо раніше їх нищівні удари по економіці відгукувалися величезними втратами, то з часом в Казахстані навчилися застосовувати різні організаційні та фінансові механізми для погашення амплітуди їх коливань. Хоча і сьогодні трапляються деякі інфляційні явища, судячи з усього, повернення до подій 1992 року вже не буде.

Оскільки фінансова стабілізація та подальший економічний розвиток країни на той час були неможливими без придушення інфляції, тому вміння грамотно керувати складними процесами, які мали місце в Республіці Казахстан на етапі становлення незалежності, мало важливе не тільки соціально-економічне, але й політичне значення. Країна потребувала підйому та структурної перебудови економіки, що вимагало величезних фінансових ресурсів на її розвиток, а в умовах високої інфляції вирішення цього завдання ускладнювалося в рази.

Після зведення інфляції до оптимального рівня Казахстан переніс стратегічні акценти на економічний розвиток, досягнення якого неможливе без значних капіталовкладень та їх випереджального зростання. На жаль, на початку 1990-х інвестиційна активність в республіці зменшувалась великими темпами, що було наслідком не тільки високих темпів інфляції та складного фінансового становища підприємств, але й нестійкої роботи галузей інвестиційного комплексу. При збереженні тенденції зростання споживання в структурі ВВП продовжувала зменшуватися частка ресурсів, які використовуються на інвестиції. Найбільш високими темпами скорочувались інвестиції у виробниче будівництво, а максимальний спад спостерігався у галузях машинобудування, хімічній, харчовій та легкій промисловості [3].

Саме тому слід виділити банки Казахстану, які відіграли значну роль у швидкому економічному підйомі країни. Немаловажним є й той факт, що Голова держави завжди надавав потужну підтримку розвитку банківської системи в країні. В результаті в Казахстані склалась ефективна модель банківського сектора, яка синтезує світовий та вітчизняний досвід грошово-кредитного регулювання економіки. Її концептуальні ознаки включають у себе атрибути універсальності та унікальності, а також вона виконує функції з мобілізації національних збережень та їх інвестування у реальний сектор економіки Республіки Казахстан, сприяючи її динамічному зростанню та модернізації.

Крім банківської системи, значну роль у швидкому економічному зростанні Республіки Казахстан відігравали фінансові реформи на етапі становлення незалежності, саме тому їм слід приділити окрему увагу, оскільки фінансові реформи були спрямовані на реалізацію фінансової політики, яка була націлена на закріплення позитивних макроекономічних тенденцій, здійснення структурної та інституціональної реформи, які забезпечували подальшу інтеграцію Казахстану у світову економіку.

Починаючи з 1996 року, економіка Республіки Казахстан розпочала найважливіший період ринкових перетворень, а саме: мало місце становлення та розвиток приватного сектора, почали прискорюватися темпи проведення приватизації державного сектора, реабілітація та банкрутство державних підприємств, активізувалася діяльність фіскальних служб із збору податків та інших платежів до бюджету та в позабюджетні фонди, проводилася комунальна реформа, завершилася оптимізація мережі та структури соціальної сфери, а також проводилися реформи у системі державного апарату

управління. Як наслідок проведених реформ у республіці покращилася динаміка майже всіх макро-економічних показників:

- дефіцит бюджету скоротився більш ніж у 2 рази: із 6,8 % до ВВП у 1994 році до 2,5 % до ВВП у 1998 році;
- досягнуто позитивне сальдо торгового балансу у 1996 році, обсяг експорту перевищив обсяг імпорту майже на 2 млрд. тенге і становив 5,8 млрд. тенге;
- скоротилися темпи інфляції з 1258 % у 1994 році до 18 % у 1997 році;
- доходи державного бюджету за 1996 рік були виконані на 100,5 % від затвердженого прогнозу та становили 242,9 млрд. тенге (17,2 % до ВВП) [7].

Зазначені кроки вимагали значного періоду часу та проводились як на республіканському рівні, охоплюючи найбільш великі та важливі для економіки країни підприємства, так і на регіональному рівні, із використанням форм реструктуризації заборгованості, які зазначені на рис. 3.

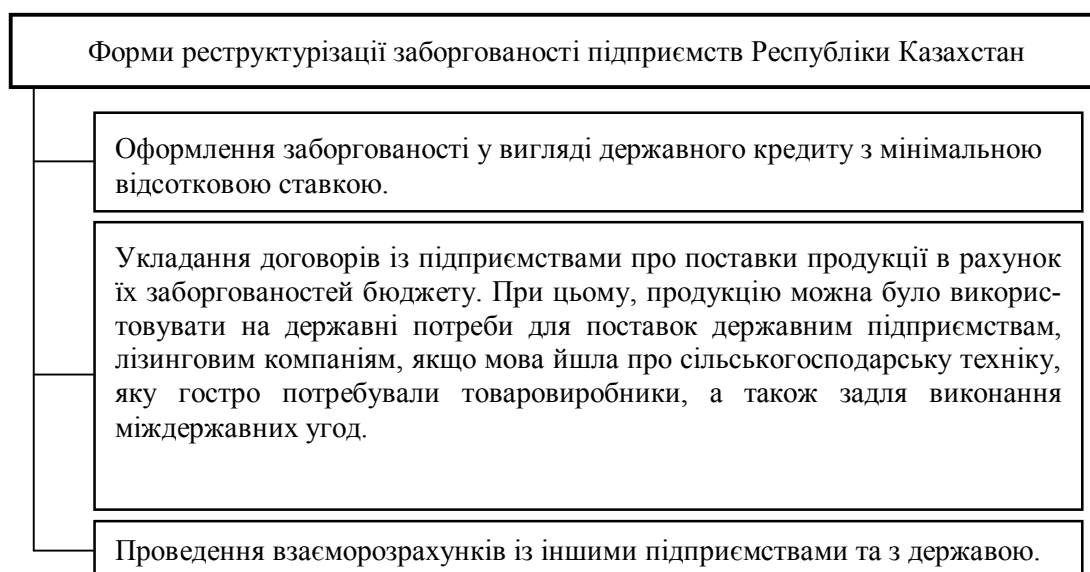

Рис. 3. Форми реструктуризації заборгованості підприємств Казахстану

Слід зазначити, що, незважаючи на складне фінансове становище Казахстану, уряд надавав фінансову підтримку реальному сектору економіки, а під час реструктуризації – перспективним підприємствам і пріоритетним виробникам, які були здатні вижити та розплатитися із своїми боргами, через спеціально створенні фінансові інститути: Реабілітаційний банк (для реабілітації та санації державних підприємств), Ексімбанк (для фінансування об'єктів малого та середнього бізнесу, інвестиційних та соціальних проектів) та Фонд фінансової підтримки сільського господарства (для фінансування потреб сільських товаровиробників). Тільки у 1996 році на подібні цілі було використано 26,9 млрд. тенге (або 15 % бюджетних коштів), у тому числі на розвиток агропромислового комплексу – 9,8 млрд. тенге, кредити Ексімбанку – 3,6 млрд. тенге, Реабілітаційному банку – 5,8 млрд. тенге [4].

У той же період закінчився заключний етап приватизації, яка базувалася на залученні значних інвестицій в економіку Казахстану та проводилася за відкритою та прозорою тендерною системою швидкими темпами. Слід зазначити, що уряд при цьому домагався не стільки надходжень доходів до бюджету, скільки підтримки виробників, забезпечення зайнятості, збільшення інвестицій та реанімації виробництва за рахунок залучення додаткового фінансового капіталу, який було втрачено під час інфляції. Проаналізовані заходи уряду Казахстану дозволили вже у 1997 році вперше за тривалий період економічних реформ отримати зростання ВВП та обсягів промислового виробництва, тобто у 1992 – 1996 роках відбувалося щорічне зменшення обсягів капітальних вкладень за рахунок усіх джерел фінансування, а починаючи із першого півріччя 1997 року, капіталовкладення почали збільшуватися швидкими темпами.

Оскільки Казахстан дуже потребував іноземних інвестицій для структурної перебудови економіки республіки, було розроблено законодавчу та інституціональну базу з метою ефективного залучення і використання іноземних та вітчизняних інвестицій, а також було створено найбільш лібераль-

ний, порівняно з іншими країнами СНД, податковий режим. Кількість податків скоротили з 45 існуючих раніше до 11, а новий Податковий кодекс було зроблено на класичних принципах: справедливість, простота, зменшення податкового тиску на виробника, нейтральність, обмеження на нові податки що вводяться. Після введення нового Податкового кодексу загальний обсяг податкових вилучень в Казахстані скоротився із 96 % до 45–55 % [6].

Наступним важливим заходом був Указ Президента Республіки Казахстан «Про землю» у квітні 1996 року, який має силу закону. Це вирішило проблемні питання, пов'язані з використанням землі: відтепер іноземні фізичні та юридичні особи мали право орендувати ділянки під виробниче будівництво на строк від 3 до 99 років або купувати землю під забудову.

На додаток до наведеного, як найбільше досягнення у правовому колі слід відзначити Закон «Про державну підтримку прямих інвестицій до РК», який створив систему пільг та преференцій з боку держави щодо захисту інтересів інвесторів з метою активізації їх діяльності та визначив пріоритетні сектори економіки, що, в свою чергу, дозволило покращити інвестиційний клімат у країні. На підставі цього закону було створено Державний комітет з інвестицій, який став керувати усіма прямими інвестиціями, які надходили до республіки різними джерелами, а також комітет підписував контракти з інвесторами в рамках чинного законодавства, встановлював розміри пільг для них, при цьому жорстко відстежуючи дотримання контракту з боку інвесторів.

Усі прямі інвестиції, що надходили до Казахстану, умовно поділяються на три потоки: прямі іноземні інвестиції, експортні кредити та офіційна допомога розвитку. До сьогодні основною формою прямих інвестицій у Казахстані є спільні підприємства (СП), кількість яких збільшилась удвічі одразу після реформ (491 СП у 1994 р. і 1000 СП у 1997 р.). Не менш важливим та об'ємним видом іноземного капіталу, який надходить до Казахстану, стали недержавні позики під урядові гарантії, тобто так звані експортні кредити, яких за один тільки період реформування було отримано на суму 3 млрд. дол. США.

Уряд Казахстану приділяв значну увагу залученню та ефективному використанню одного з найбільш важливих на той час видів іноземного капіталу, що надходив до РК, – офіційній допомозі розвитку, оскільки для збільшення припливу іноземного капіталу, в першу чергу, потрібно було створити розвинену інфраструктуру та комунікації. В рамках офіційної допомоги розвитку республіка розвивала фінансове співробітництво з цілим рядом міжнародних фінансових організацій, таких як: АБР, МВФ, МБРР, ЕБРР, МБР та урядами країн-донорів – США, Німеччини, Японії, Франції. За перші роки такого співробітництва (1993 – 1996 рр.) було залучено 1,6 млрд. дол. США позикових коштів МФЕО та країн-донорів. У 1996 – 1998 рр. відповідно до фінансових зобов'язань, які було оголошено на токійській зустрічі Консультативної групи донорів по Казахстану, республіці було надано 1,35 млрд. дол. США позикових коштів, у тому числі 70 млн. дол. США – безоплатна технічна допомога (гранти). При отриманні фінансової допомоги значна увага приділялася фінансовій підтримці соціальної сфери. Наприклад: метою «Проекту соціального захисту» МБРР був розвиток пропускної спроможності служб зайнятості по прийому прогнозованого зростання чисельності зареєстрованих безробітних, забезпечення безперервного надання основних соціальних послуг шляхом створення пілотних механізмів для планомірного відділення соціальних об'єктів від підприємств та ефективного управління місцевою владою єдиною системою соціальних послуг. У сфері освіти, наприклад, було реалізовано «Проект з реабілітації та покращення управління системою освіти» Азіатського Банку Розвитку (АБР), метою якого було сприяння покращенню начальної та середньої освіти, задоволення потреб в устаткуванні, підручниках та навчальних матеріалах, покращення управління освітою та перепідготовкою кадрів у Міністерстві освіти, культури та охорони здоров'я згідно з потребами економіки перехідного періоду. Інший приклад – по лінії багатосторонньої технічної допомоги було реалізовано значний проект Європейського союзу (ЄС) у рамках «Програми технічного сприяння країнам СНД», метою якої було надання підтримки економічним реформам.

Таким чином, ми бачимо, що технічна допомога надавалася розвитку транспорту та комунікацій, електроенергетики, екології, системи охорони здоров'я, освіти, реформ державної служби, приватизації, промисловості, малого та середнього бізнесу, реформ фінансового сектора та ін., тобто були охоплені майже всі найважливіші сфери економіки, у тому числі й управління.

Таким чином, в результаті проведених реформ в економіку Казахстану тільки за 1993 – 1996 роки було залучено іноземних інвестицій (у тому числі прямі, портфельні, кредитні кошти та зовнішні позики) на 6,8 млрд. дол. США, 3,4 млрд. дол. США з яких становили прямі інвестиції. До

речі, 58,7 % інвестицій було спрямовано у нафтогазовий комплекс і 21,7 % – у металургійний. Також цікавим фактом є те, що інвестиційним лідером на той час були США (50,5 % від загального обсягу інвестицій), тільки згодом значно зросла активність інвесторів із Південної Кореї, Японії та Великої Британії. Отже, економіка Казахстану розпочала фазу підйому тільки у 1997 році завдяки проведеним реформам та зусиллям уряду. Також намітилося збільшення частки інвестиційних товарів у загальному імпорті: обладнання та механізмів, машин, електротехнічного обладнання. В стратегічному плані країна була націлена на впровадження технологій світового рівня та завтрашнього дня [6].

Через нестачу сукупного платоспроможного попиту виробництво складних виробів виробничо-технічного призначення, таких як прокатні верстати, металорізальні верстати, трактори та ін., у Казахстані майже було згорнуто, хоча, наприклад, прокатні верстати АЗТМ колись експортувалися у більш ніж 50 країн світу, у тому числі й у розвинені країни, тобто позиції на багатьох ринках, як внутрішніх так і зовнішніх, було втрачено. Змінити цю негативну тенденцію було вкрай важко через відсутність ефективного міжгалузевого переливу капіталу, тому стратегічні перспективи розвитку економіки багато в чому визначалися тим, чи вдасться спрямувати додаткові фінансові ресурси на внутрішній ринок та, перш за все, на інвестування.

Таким чином, головним об'єктивним фактором, який стримував розвиток реального сектора економіки Республіки Казахстан і, зокрема, переробку сільськогосподарської продукції, була нестача фінансових ресурсів. Враховуючи, що банки Казахстану на той час не квапилися надавати кредити цьому бізнесу, зміцнілі обласні бюджети почали брати на себе певні ризики і надавали кредити найбільш перспективним підприємствам, оскільки кожний переділ сировини збільшує її рентабельність і вклади не тільки повертаються з відсотками, але й збільшують зайнятість та надходження податків у регіоні.

Зазначимо, що державна інвестиційна політика була, в першу чергу, націлена на розвиток та підтримку виробництв, які були орієнтовані на експорт продукції більш високого рівня переробки та здатної створити конкуренцію імпортованим товарам і витіснити їх на внутрішньому ринку, а основними пріоритетними для інвестування галузями економіки були переважно хімічна, переробна та харчова галузі. БРК реалізував інвестиційні проекти майже в усіх регіонах країни, які були зорієнтовані на імпортозаміщення, розвиток виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, металургії, металообробки, нафтового машинобудування та інших галузей економіки. БРК також припускав здійснення експортного кредитування шляхом надання кредитів покупцям казахстанської експортної продукції та ухвалив фінансування низки експортних операцій щодо зерна в Іран та Узбекистан, а щодо дорогоцінного каміння та свинцю – в Італію, Францію та Швейцарію [8].

Щоб повною мірою оцінити наслідки проведених реформ економіки, які ми розглянули під час нашого аналізу, слід звернути увагу на фінансові показники діяльності великих та середніх підприємств, які наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності великих та середніх підприємств РК, млн. тенге*

Показники	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Фінансовий результат	512 044	750 783	1 245 455	1 880 403	2 787 615	3 478 684	4 309 748
Собівартість реалізованої продукції та наданих послуг	2 004 206	2 555 131	3 527 371	4 592 799	6 014 529	6 424 247	9 915 039
Рентабельність, %	18,5	21,6	25,7	29,0	33,8	33,2	31,4
Дохід від реалізації продукції та надання послуг	3 277 168	4 165 580	5 390 227	6 858 273	8 770 525	11 557 431	16 851 729
Заборгованість по зобов'язаннях	2 890 692	3 272 881	4 540 161	6 416 845	8 833 007	10 721 529	14 338 425
Дебіторська заборгованість	1 107 848	1 398 632	1 762 294	2 525 704	3 412 192	4 502 302	5 499 539

*Таблицю складено автором за матеріалами: [9].

Якщо проаналізувати показники фінансового результату підприємств, то чітко видно, що після проведення реформ 1990-х років та початку реалізації проектів БРК, які були націлені на розвиток вітчизняних підприємств, рентабельність підприємств Казахстану почала систематично збільшуватися, хоча на початку 1990-х років більша частина підприємств країни були збитковими.

Висновки. Таким чином, за допомогою теоретико-методологічних основ дослідження економічного розвитку Республіки Казахстан були отримані наступні результати.

По-перше, проблему розвитку економіки Республіки Казахстан вивчали переважно вчені та науковці Республіки Казахстан і Російської Федерації, проте їх думки можна додатково розширити. Щодо українських фахівців, то вони майже не приділяли ретельної уваги цій проблематиці.

По-друге, виявлено, що інтеграція економіки Казахстану у сучасну світогосподарську систему, яка почалася внаслідок утворення незалежної держави та відокремлення країни у самостійний суб'єкт міжнародних економічних відносин, збіглася з ринковою трансформацією економіки. Із започаткуванням цих процесів, починаючи з 1992 року, в економіці Казахстану стали з'являтися реальні ринкові відносини та закономірності функціонування вартісних категорій та їх взаємозв'язки, які притаманні ринковій економіці.

Автор акцентує увагу на необхідності динамічного розвитку інноваційної сфери в Казахстані, яка є однією з головних складових інноваційної економіки і передбачає наявність ефективної інноваційної системи і створення інститутів підтримки інноваційного процесу. Беручи до уваги той факт, що на сучасному етапі Казахстан навіть не входить у двадцятку високотехнологічних націй світу, ключем до формування економіки нового типу в країні є масштабні інвестиції в нові технології та створення умов для постійного відтворення знань і втілення їх у нові високотехнологічні продукти й послуги. За сучасних умов Казахстан намагається сформувати ядро VI технологічного укладу. Інноваційна активність казахстанських підприємств помітна в галузях, що виробляють продукцію з низьким ступенем переробки, а саме: в харчовій промисловості, виробництві коксу та нафтопродуктів.

Таким чином, можна зробити висновок, що реформування економіки під час перехідного періоду та політика уряду щодо розвитку вітчизняних підприємств виявилися успішними, привели до розвитку підприємств та економічного підйому.

Список використаної літератури

1. European Union – News from Europe (2008). Bulletin. Published by the delegation of the European Commission in Kazakhstan, May–June.
2. Кажмухаметова. А. А. Инновационная деятельность / А. А. Кажмухаметова // Банки Казахстана. – 2004. – № 8 – С. 13–17.
3. Аубакиров Я. А. Экономические аспекты переходного периода / Я. А. Аубакиров // Стратегия развития Казахстана и реформирование национальных производительных сил ; отв. ред. М. Б. Кенжегузин. – Алматы : Ин-т экономики МН-АН РК, 2008. – 272 с.
4. Ютиш В. М. Банки Казахстана на рубеже веков : [монография] / Ютиш В. М., Таджияков Б. Ш., Назаров В. К. – Алматы : Экономика, 2007. – 832 с.
5. Габдуллина А. С. Инновационная деятельность в регионах Казахстана / А. С. Габдуллина // Саясат-Policy. – 2010. – № 8. – С. 33–38.
6. Инвестиционная деятельность в Республике Казахстан : стат. сб. – Астана, 2013. – 122 с.
7. Алибекова Г. Определение показателей результативности и эффективности научно-технической и инновационной политики Казахстана / Г. Алибекова // Экономика и статистика : агентство республики Казахстан по статистике. – Астана, 2013. – № 3.
8. Журба І. Є. Обґрунтування показників результативності та ефективності науково-технічної та інноваційної політики Казахстану: міжнародний аспект / І. Є. Журба // Наука й економіка. – Хмельницький, 2014. – № 1. – С. 244–249.
9. Улезько Г. Н. Результативность научных исследований в Республике Казахстан (по материалам госрегистрации диссертаций и НИОКР) : анализ. обзор / Г. Н. Улезько, Ю. Г. Кульевская. – Алматы, 2012.

References

1. European Union – News from Europe. (2008) Bulletin. Published by the Delegation of the European Commission in Kazakhstan.
2. Kazhmukhametova, A. A. (2004) Innovative activity. *Banky Kazakhstan*, (8), pp.13–17.

3. Aubakurov, Ya. A. (2008) Economic aspects of transition period. The strategy of Kazakhstan development and reformation of national productive forces. In: M. B. Kenzhehuzyn (Ed.). Almaty: Institut ekonomiki MN-AN RK, 272 p.
4. Yutysh, V. M., Tadzhyyakov, B. Sh. and Nazarov, V. K. (2007) Banks of Kazakhstan at the turn of the century. Almaty, Ekonomika, 832 p.
5. Habdullyna, A. S. (2010) Innovative activity in Kazakhstan regions. *Sayasat-Policy*, (8), pp. 33–38.
6. Investment activity in the Republic of Kazakhstan (2013): statistic collection. Astana, 122 p.
7. Alybekova, H. (2013) The determination of performance and efficiency indices of scientific, technical and innovative policy in Kazakhstan. *Ekonomika i statistika*: statistic agency of the Republic of Kazakhstan. Astana, (3).
8. Zhurba, I. Ye. (2014) The substantiation of performance and efficiency indices of scientific, technical and innovative policy in Kazakhstan: international aspect. *Nauka y ekonomika*, (1). Khmel'nyts'kyu, pp. 244–249.
9. Ulezko, G. N. and Kulevskaya, Yu. G. (2012) The efficiency of research in the Republic of Kazakhstan (based on the materials of state registration of theses and research and development works): analytical review. Almaty.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2014.

Відомості про автора

І. Є. Журба, доктор економічних наук, доцент, Хмельницький національний університет.